

mel i sucre

**PRENSA
CORONA**

nº 77

MEL I SUCRE - num 77 Novembre 1.986

Butlletí informatiu de l'Obra
Cultural Balear a Sant Joan

PORTADA .- Foraviler vell de fa
estona (Mallorca)

CONTRAPORTADA .- Ametller

Local social.- No n'hi ha

Tothom que vulgui col.laborar
que faci de veure algú de l'e-
quip de treball i que li entre-
gui els originals abans del dia
20 del més en curs.

Tirada actual .- 150 exemplars

Imprimeix.- Fot. Bohigas

Depòsit Legal.- 49. 1.983

Nota.- S'adverteix als possibles
lectors de Mel i Sucre, que aques-
ta revista, amb els seus escrits
i comentaris pot ferir la sensi-
bilitat dels esperits no acostumats.

A AQUEST NUMERO HI TROBAREU .-

- Notícies locals, del que suc-
ceeix al poble, fins a l'hora
de tancar el número, per l'OCB

- Ajuntament, resum del ple
extrordinari celebrat a 4-11-
86, per Joan Sastre

- Diada de Premsa Forana a Mu-
ro, resum del que passà aquest
dia, per l'equip de redacció.

- Mural sobre les dents, del
C.I.M.

- Del joc de la llibertat i del
poder, o revolució perpètua,
del llibre Les quatre plagues,
de Lanza del Vasto.

- Bestiari, la falzia, breu es-
tudi d'aquest gran volador, per
Cosme Nigorra, Joan Morey i al-
tres.

- Estratus, troç de " Una lli-
çó de meteorologia " de la Caixa
a les escoles.

- El llibre català, " Memòries
i Històries ", recensió apare-
guda a La Vanguardia sobre el
llibre de Miquel Gayà Sitjar.

- TV- 3 , comentari sobre la
intervenció de Cosme Fiol Gual
al programa vostè jutja, per
Miquel Company Florit.

- Un fet del temps de la gue-
rra civil,ocorregut a Bartomeu
Horrach i Canals, de Santa Ma-
ria,a Sant Joan. De la revista
Coanegra.

- Passatemps. Per Joan Sastre

NOTICIES LOCALS .-

--- El santjoaner Climent Picornell Bauzà, soci del Mel i Sucre. fou el locutor - realitzador dels debats sobre l'Estat de l'Autonomia, emès en tota la seva duració per TV-3 / Voltor. El nostre paisà entrevistà a tota una sèrie de personatges de la vida pública mallorquina i que com deia el diari Última Hora (13-11-86) no desmereixia en absolut la feina de qualsevol professional de qualsevol TV consolidada.

--- Diada de Premsa Forana a Muro. El passat dia 16 es celebrà una trobada de les revistes de l'Associació de Premsa Forana, organitzada per la revista Algebelí. Acudiren dos representants del Mel i Sucre, així com un del butlletí Sant Joan.

--- Segons el gabinet d'informació del Consell Insular de Mallorca, s'han aprovat els projectes de conservació de camins, en els quals hi ha una partida per " camí " o enllaç Sant Joan- Sineu, amb un pressupost de 15.076.500 pts.

--- Un altre paisà nostre, Cosme Fiol, soci del Mel i Sucre, fou participant en un programa de TV- 3, anomenat " Vostè jutja ".

--- Degut a que a Son Font (propietat d'un anglosaxó) hi han posat telèfon, s'han col.locat una sèrie de pals pel camí del Clotal i d'Horta, per poder- hi llavor posar els fils.

--- Com a cosa inusual a l'època de l'any en que esteim, els espàrecs han fet acte de presència per foravila.

--- Tal vegada l'any 1.986 passarà a la història com a l'any més desastres ecològics dels darrers temps. Cal destacar, l'incendi a les Tables de Daimiel; la contaminació i mort de moltes ànneres a Doñana per residus químics; accident a la central nuclear soviètica de Txernobil (amb posteriors tords radiactius); accident a una indústria química Suïssa i greu contaminació del Rhinn.

--- Els lladrets han tornat fer acte de presència al nostre poble. Van cegat per entrar dins portasses on hi cerquen doblers ?

--- Dia 18 del present l'APA de Sant Joan tingué l'assemblea anual ordinària. El president anterior Guillem Gayà Gayà que ho havia estat des de la fundació fa 9 anys digué que no ho poria esser pus. Fou elegida nova presidenta Petra Walkowiak.

--- Per dos anys consecutius, per aquestes dades (20 de Novembre) a la creu que hi ha defora, a l'esglèsia parroquial de Sant Joan, a la banda esquerra del portal dels homes, Hi havia un ram de flors i un

ciri que cremava. Per una banda hi ha que dir que aquesta creu representen els " Caídos ", i no se veu clara la missió que encara té devora una església. Per altra banda dia 20 fou el 11 aniversari de la mort de Franco.

---- Els grupets polítics se mouen, de cara a les properes eleccions municipals del Juny. El batle actual, Joan Barceló, segons se diu no vol esser pus el president de la corporació. Amb l'edat que té poria superar el rècord nacional, en possessió del batle d'un poble d'Avila, que té 83 anys i és batle des de 1.953.

--- Dissabte dia 29, al local de can Tronca tingué lloc la presentació del llibre Memòries i històries, del santjoaner Miquel Gayà

--- Dia 13 fou el Dijous Bo a Inca, i com altres anys, al Col·legi Públic Sant Joan fou declarat festiu. I com que el dia abans hora-baixa hi havia eleccions pel Centre de Professors, ja tenim una setmana amb un dia i mig de festa. Però ja en vendran altres de cosseres.

--- Per devers l'escola de Son Juny hi ha molts de crulls. No tan sols a l'edifici en sí, sinó a l'eixampla a l'accés al camp de futbol realitzat aquest mateix any. To això passa per fer les coses massa aviat.

--- A principis de mes hi va haver una passa de constipats, gripes i angines.

--- Se diu que per cobrir la plaça de Saig hi ha tres candidats.

--- Amb motiu del 30 aniversari de la Peña Motorista San Juan, tingué lloc al circuit de Binifarda, proves de moto-cross.

--- Dissabte dia 15, amb motiu del 10 aniversari de la fundació de l'agrupació de balls Aires de Pagesia de Sant Joan s'organitzà una Festa Pagesa amb la participació de diferents grups de balls de per tot Mallorca.

--- Feia molt d'anys que els tractors no s'encallaven tant com enguany. Degut a les fortes pluges dels dos mesos pasats, a certs bocins davall un palm de terra hi havia moll, i més d'un quedà enganyat. Per altra banda són nombrosos els marges esboldregats, ja per ells tots sols a amb l'ajud dels tractors.

--- A pesar de totes les previsions, els esclata-sangs han estat poc nombrosos per la nostra vila.

--- Dia primer del mes, com cada any, festa de Tots els Sants. Visita obligada al cementeri. Lo endemà, dia de difunts.

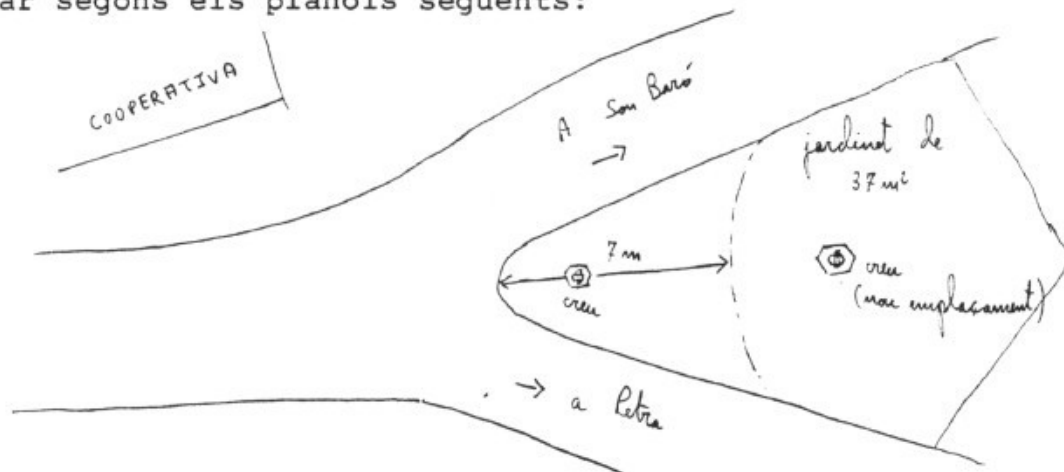
--- Un conegut col·laborador de la nostra revista, sofrí durant aquest mes un espectacular accident de moto, quatre peladotes i les for-

ques un poc tortes.

--- Al revolt de'n Pago hi han col.locat fa poc temps nova re-tolació, on s'hi indica més clarament que abans, com ho hem de fer per poder anar a Sineu, Montuïri, Llorito, Sancelles, Sant Joan.

--- Pareix esser que abans d'acabar l'any tendrem nous carrers asfaltats. Tant per primera vegada, com el fons dels carrers Llevant i Toni Oliver; carrer Mestre Rosselló; com un nou reg asfàltic.

--- L'encreuament del camí de Son Baró i el de Petra s'ha de reformar segons els plànols següents:

--- Nadal ja s'acosta. Si el més que ve veis quatre animaladotes a les notícies locals, no vos assusteu: els nostres informadors acostumen desbaratar-se un pic cada any.

--- Com sol succeir per aquest temps, l'ametlla ha baixat bastant. Aquesta es deguda a que els fabricants de torró ja tenen els "stocks" complets, i per tant no compren tant de bessó.

--- A la presentació del llibre de Miquel Gayà Sitjar intervinen els següents personatges: el nostre batle feu la presentació, que va deixar a tots els assitents bocabadats amb el seu pulcríssim i brillant discurs; Josep Mª Llopart (ex-president de l'O.C.B.), Gaspar Sabater i Serra (del Círculo Bellas Artes), Josep Mª Casasayas (escriptor i membre del Círculo Bellas Artes), Francesc Moll (editor), tots ells amics de Gayà Sitjar, i al final el propi autor. Seguidament hi va haver un bon sopar. També hi va haver parlaments d'adhesió per part de Guillem Colom, Gabriel Barceló, Joan Jaume Nigorra i altres, de bambelletes no en faltaren.

--- El sr. batle que es presenta com un feel servidor de la llengua i cultura dels Països Catalans, deu girar d'allà on ve es vent, ja que encara ara és l'hora que Sant Joan no ha canviat cap nom de carrer, de la llengua castellana a la catalana.

--- Durant el mes de NOVembre s'han comptabilitzat 536mm

A J U N T A M E N T .-

Resum de la sessió extraordinària celebrada a 3-11-86

Va començar la sessió a les 20,45 h., no assistiren Joan Barceló Matas (batle) i Arnau Gayà Mayol; Joan Sastre va arribar tard, quan es començava a tractar el punt nº 5 de l'ordre del dia.

Davant l'absència del batle titular, va presidir la sessió el primer tinent batle J. B. Mesquida.

1.- Lectura i esborrall de l'acta de la sessió anterior .-

Es va llegir i aprovar per unanimitat després d'unes quantes aclaracions.

2.- Adjudicar les obres de reparació amb aglomerat, de carrers amb capa asfàltica en mal estat .-

Varen presentar pressupost quatre empreses distintes, s'obriren les pliques i la proposta més econòmica va resultar esser de " Construcciones Mascaró S.A. " de manera que es va acordar posar a disposició de l'empresa que dirigeix Melcion Mascaró la quantitat de 1300000 pts per procedir a la primera part del projecte aprovat al ple de 2-10-86 que consisteix en posar una capa d'aglomerat asfàltic als carrers que estant asfaltats, es troben en mal estat.

3.- Financiació de les obres de la " Casa Municipal de Cultura " i aprovació del Plec de Clàusules Econòmiques Administratives ,-

Referent a les obres d'acondicionament dels edificis de les Escoles velles, per convertir-les en la " Casa Municipal de Cultura " l'ajuntament ha rebut una notificació segons la qual el pressupost total (17.014.269 pts) es repartirà d'aquesta manera:

- El Consell Insular aportarà 7.089.279 pts
- L'Estat col.laborarà amb 4.253.567 "
- i a l'Ajuntament li tocaran 5.671.423 "

A aquest punt s'hi havia de discutir i aprovar el sistema pel que l'ajuntament pot fer front a aquests més de 5 milions de pts, que haurà de posar de les arques municipals. Per centrar el tema, l'assessor jurídic Rafel Bauzá va donar una llarga i exhaustiva explicació de com estava l'assumpte econòmic en l'actualitat, i què podria passar una vegada compromesos els cinc milions i mig de pts. En resum, va exposar que aquesta quantitat són molts de doblers per un poble com el nostre, i segurament haurien de passar uns quants d'anys perquè les arques municipals

es recuperassin.

Joan B. Mesquida va informar de les gestions realitzades amb les oficines bancàries locals per manllevar els doblers.

Gabriel Company, Gabriel Mora i Gabriel Mates feren diverses preguntes i consideracions damunt el tema, cosa que va incomodar de manera inusual al regidor de cultura, fins al punt que a un moment determinat es va desparar i omplint la taula de paperassa, va argumentar que l'acord d'iniciar les obres ja s'havia pres a un ple anterior. Gabriel Mora va dir que no era tan difícil tornar arrera una cosa que encara no estava començada. Gabriel Matas va trobar que si s'havia de sacrificar quasi tot per això, no era rendable. Carles Costa es va molestar amb les consideracions exposades diguent que aquest era un projecte molt ambiciós, i que a molts de pobles seria ben arribat.

Una vegada recobrada la tranquil·litat per tots els membres del consistori, i com que el punt era exclusivament per mirar de quina manera l'ajuntament podia disposar dels doblers detallats al pressupost, es va acordar contractar un préstec amb la " Caja de Ahorros y Monte de Piedad de las Baleares, Sa Nostra " per un valor de 5.671.423 pts a un interès d'un 13,5 %, comissió de 0,8 per mil a tornar en 5 anys.

4.- Petició d'ajuda econòmica al Govern Balear pel club d'esplai i permanència de 3a edat, al carrer Sud.-

El grup majoritari del consistori va manifestar la seva intenció de fer l'abans esmentada residència al solar recentment cedit a l'ajuntament pels hereus de D. Toni Gual, i demanar doblers a la Comunitat Autònoma per invertir les obres.

Referent al lloc on es vol ubicar l'edifici, hi va haver diferència d'opinions. Gabriel Company va proposar fer una reunió oberta a tothom, convidant especialment als majors de 60 anys, perquè hi diguessin la seva. Joan B. Mesquida i Guillem Gayà s'oposaren enèrgicament, ja que segons ells ja s'havien fetes massa reunions (a les que hi assistia un delegat de l'ajuntament, i representacions d'" altres " entitats) i que per altra banda ja estava tot discutit.

Gabriel Company va replicar que tenia la certesa de que hi havia molta de gent descontenta amb l'elecció del lloc, i citant textualment un comentari d'una d'elles va dir " a veure si pegant botets ens duren devers el molí d'aigua, dins les boires i humitat " (Això referit al fet que primer s'havia de fer una residència al local on hi havia el cine, posteriorment a les escoles, i finalment al carrer Sud)

Gabriel Mora va recomanar reformar l'avant- projecte de l'edifici, i procurar que no se sembli a un " quarter ", amb el seu pati d'armes al bell mig; segons el sr. Mora la construcció hauria d'esser un poc més oberta al sol i a la llum, i menys propensa a l'humitat.

Es va passar el punt a votació, i el consistori es va pronunciar favorablement, a excepció de Gabriel Company que se va abstenir, al·legant pressions d'un determinat col·lectiu de persones que preferixen que l'edifici es construeixi a un lloc més cèntric i més dins el poble.

5.- Aprovar l'expedient de modificació de crèdits pressupostaris .-

Com passa tots els pressupostos, resulta que hi ha partides de doblers que no s'han gastats, i per altra banda hi ha apartats que ahn tengut més despeses que les previstes, o que no estaven prevists els pressupostos, de manera que els números s'han de reajustar.

L'assessor jurídic va donar una informació sobre el tema i va exposar el seu punt de vista, tothom hi va dir la seva, i es varen aprovar les modificacions.

Gabriel Mora va demanar al batle en funcions a veure si estava prevista cap partida per gratificacions econòmiques al municipal (l'amo'n Toni Celador) per anar a controlar el tràfic al cantó devora la " Matança " o l'hora de sortir de l'escola . La resposta va esser negativa.

6.- Aprovar el projecte de reforma dels Estatuts de la Mancomunitat del Pla de Mallorca .-

Explica el sr Mesquida que la Mancomunitat, al principi va nèixer amb la finalitat de dur a terme la recollida de fems, però poc a poc poc ha anat demostrant la seva eficàcia i ha anat ampliant els seus serveis (fabricació de cadires i taules per a les festivitats, organització d'activitats, etc), fins al punt que s'ha fet necessari dur a terme una modificació dels estatuts, a fectes legals.

Varen esser repartits esborralls dels nous estatuts als regidors presents, amb el propòsit que s'estudiàs amb més deteniment.

Carles Costa va considerar que els futurs estatus donen cabuda a possibles serveis que a Sant Joan no són convenients, o que poden resultar molt cars, i altres que són pràcticament impossible de dur a terme.

Gabriel Company va trobar que seria interessant conèixer l'idea general de l'ajuntament o la persona que ha proposat cada punt.

Es va acordar postposar el punt a un pròxim ple.

7.- Petició d'ajuda al C.I. per l'ordenació de l'arxiu municipal .-

Va explicar Carles Costa, que el Consell Insular concedeix ajudes econòmiques als ajuntaments que vulguin ordenar els arxius municipals, per la classificació de documents i inventari. Es va acordar demanar la subvenció i sol·licitar al Consell que es fes càrrec d'enviar el seu personal especialitzat per fer aquesta feina,

8.- Ordenació de la confluència de la carretera de Petra amb el camí de Son Baró .-

Com tots sabem, aquest és un punt conflictiu per a la seva configuració i poca visibilitat, i ara l'ajuntament ha tingut l'oportunitat d'adecentar- ho un poc.

La reforma es durà a terme segons el pla:que figura a les notícies locals. La cantonada es farà enrera uns 7mts, i la creu serà sembrada de bell nou enmig d'un espai enrajolat d'uns 37 metres quadrats. cedit pels propietaris del terreny.

La corporació va acordar donar el vist i plau per enllestir les obres el més aviat possible, i al mateix temps redactar una carta d'agraïment als propietaris per la cessió del terreny.

Acabada ja la sessió, el regidor d'obres Joan Mates Gayà va intentar posar a debat un tema referit al deteriorament de les parets que sustenten la perllongació del carrer Mestre Mas fins al camí de Sa Bastida, i en aquell moment Gabriel Mora, al·legant que la sessió era extraordinària, es va aixecar i se'n va anar, essent imitat per part dels regidors. Recordem que a una sessió extraordinària s'ha de cenyir estrictament a l'ordre del dia, no hi ha lloc a precís i preguntes; i per voluntat del grup majoritari del nostre ajuntament només es fa una sessió ordinària cada tres mesos.

Per dissabte dia 29 a les 12 h i mitja hi havia convocat un altre ple Extraordinari amb el següent ordre del dia:

1.- Lectura i aprovació del esborrall de l'acta del ple anterior

2.- Aprovació projecte de la nova instal·lació d'enllumenat del camp de futbol .-

3.- Aprovació dels nous estatuts de la mancomunitat del Pla

La sessió no es va poder celebrar per falta de quorum, només varen comparèixer quatre regidors. Recordem també que en diverses ocasions diversos regidors de l'oposició recomanaren als qui comanden no es fessin sessions plenàries en dissabte mig dia, ja que la major part d'ells no hi podrien assistir per assumptes de treball.

En el límit de sa marjal de s'Albufera, a Muro, ens concentràrem totes les revistes de la part forana englobades sota l'Associació de Premsa Forana, per celebrar una diada de coneixement i d'intercanvi cultural.

La nostra presència durant el dia distregué els ulls dels tranquils moradors de Muro. La visita a l'Ajuntament, a l'Església Parroquial, al Museu Etnològic, al Convent dels Dominicos, al local de la Tercera Edat, tot sota el guiatge cultural dels representants d'Algebelí, serví pel coneixement del patrimoni arquitectònic i cultural de la realitat murera.

Cap a les dues de la tarda ens adreçarem cap al " Barbacoa " de Son Sant Martí, a on havíem de fer un dinar invitació de l'Ajuntament de Muro i en el que s'esperava la presència de Jeroni Alberti. Aquesta espera, que ja havia remogut renous de panxa, badalls de gana, serví perquè la nostra TV Balear fés una mica de captació d'opinions i d'imatges de la concentració. Acabada la bouffé, els conseqüents parlaments dels convidats i amfitrions (per sort breus i no massa complicats).

L'Assemblea del final, a la qual es tractaren una sèrie de punts de tràmit i d'importància puntual significà el final d'una diada completa de periodisme semi-professional i en la que el temps meteorològic pareixia que volia descarregar com a traca final.

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

SERVEI D'EDUCACIÓ SANITÀRIA

La llibertat és un joc devorador, un disolvent que llavora els penyals, que liquida les fortes tradicions i les armadures autoritàries.

La llibertat relaxa i dispersa, el poder junta, enllaça i condueix. La llibertat i el poder són dos poders contràris i de la seva topada resulta el contracte i la vida ciutadana.

Tal combat se lliura en el fur intern de cada un, dins la casa i dins la família, se lliura a l'escola i en els tallers, a vegades en el carrer i sempre en els comicis i assemblees.. Segons la seva posició, les seves conviccions, possessions, cadascú s'allista a un bàndol o l'altre.

D'aquí els dos partits, sense els quals la vida política o vida-de-la-ciutat és impossible. En realitat, mai hi ha més de dos partits; encara que se'n comptin més de vint, no són més que subdivisions dels dos.

En realitat, sempre hi ha dos partits; i si només hi ha el partit únic, aquest és el qui va aconseguir sofocar a l'altre per cert temps. Els dos partits són: el del Poder i el de la Llibertat.

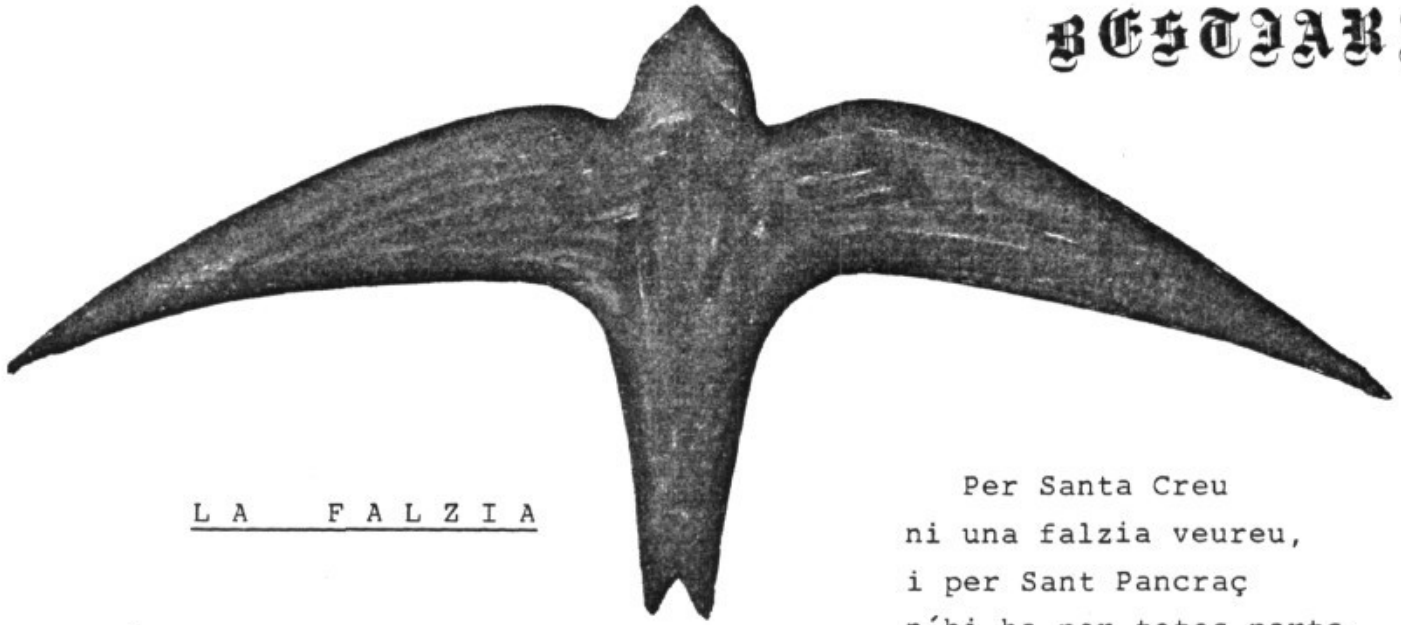
El partit qui té el poder també té la llibertat, la llibertat d'imposar la seva voluntat. L'altre partit defensa la seva llibertat i, per aconseguir-ho, cerca el poder. I si puja al poder, no vol dir que la llibertat arribi al poder, sinó que deixa al contrari en condicions de reivindicar-la.

La llibertat pura seria dissipació. Però la llibertat frenada, i contrariada pel poder torna una força explosiva. I quan l'explosió fa rebentar el sistema, té lloc l'accident (gairabé inevitable de tant en quant) anomenat revolució.

Però si l'explosió alterna amb la reacció, el motor funciona regularment. Cal definir, doncs, la vida de la ciutat com una revolució perpètua. El que la perpètua és la reacció.

Aquest impuls alternatiu l'anomenarem, juntament amb Marx, Dialèctica de la Història, ja que és en veritat la llei històrica de les civilitzacions, just quan aquestes han sortit de l'estat patriarcal.

Però baldament sigui una llei històrica, la capgirada d'un contrari en l'altre, és inexacte concluir amb això que la Història hagi de trobar l'equilibri en un dels dos bàndols d'una vegada per sempre, i aturar-se, per la senzilla raó, no massa científica, de que això és el desitjable.. No, la dialèctica, o oscil·lació de dreta a esquerra no és la màquina productora de la lliberació de la justícia. No, no és el coet que ens durà a la lluna de la felicitat.

L A F A L Z I A

Per Santa Creu
ni una falzia veureu,
i per Sant Pancraç
n'hi ha per totes parts.

Les falzies són les aus més ben dotades pel vol ràpid i maniobrable. Se pot dir que passen la vida volant: mengen volant, beuen volant, s'aparellen al vol, "dormen volant",... i si per desgràcia cauen a terra no poren aixecar altra vegada el vol, degut a lo curtes i dèbils que tenen les cames (només li serveixen per aferrar-se per les parets) i a lo llargues de les ales.

Se diu que per dormir, si no coven ni fa mal temps, aquests ocells s'apleguen en grups nombrosos a posta de sol, i fent una gran criadissa comencen a remuntar i volen tota la nit a altàries de 1.500 a 2.000 m planant. Això, en realitat ningú ho ha vist, però se sap per l'ús de radars, i se suposa que queden dins bosses d'aire calent.

Al vol capturen gran quantitat d'insectes (del que s'anomena plancton aeri) i en fan una bolla per alimentar les butzetes. Cada bolla pot arribar a tenir de 300 a 1.200 preses, i com que durant un dia puguin dur fins a 40 bolles al niu, d'aquí dedeuim que poren capturar uns 20.000 insectes diaris.

Són de color pard obscur, menys una taqueta blanca davall la boca; d'enfora pareixen negres. De tamany bastan més gros que l'orenyella, ja que té una envergadura de 38 a 40 cm. Coa un poc enforquillada, el que li permet una gran maniobrabilitat al vol.

A vegades, quan les butzetes estan al niu i se posa de mal temps, les falzies se'n tornen cap a terres africanes. Aleshores els menuts disminueixen el metabolisme, entrant en una espècie d'hivernació, la temperatura corporal disminueix més de 20 graus. Aquest estat es pot allargar fins a dues setmanes, el temps s'estira i els pares tornen.

Fan niu davall les teules o voladissos de teulades, i em-

pleen per a la construcció
herbes, plomes, pelussa,...

(tot ho agafen volant) i la
seva pròpia saliva. Posen dos o tres
ous. Les butzetes estan molt de temps
al niu, ja que en sortir d'ell han d'es-
tar perfectament capacitades per volar sen-
se aturar-se.

Falzies, orenyelles i cabots són
ocells bastan parecuts, i molta de gent les
confon, i ni tan sols són de la mateixa família.
Però la confusió és normal, per una part els tres
han estat des de sempre relacionats amb l'home. Quan a-
quest habitava dins les coves, les orenyelles i falzies cohabi-
taven amb ell, i al deixar la vida troglodita, aquests ocells
també la deixaren per acompanyar als humans.

Per altra banda l'alimentació i tècniques de caça són qua-
si iguals, l'únic que les diferencia són els diferents estrats de caça:
l'orenyella ho fa per davall dels 8 m; el cabot, entre 8 i 12 m, i les
falzies soeln caçar per damunt els 20 m.

Se'n coneixen unes 78 espècies esteses arreu del món, ex-
cepte a les regions polars i alguns arxipèlags oceànics. Són parents dels
colibrís i dels enganyapastors. A Mallorca, a més de la falzia comú s'hi
pot veure la falzia reial (molt més grossa i amb la panxa blanca) i la
falzia pàl·lida.

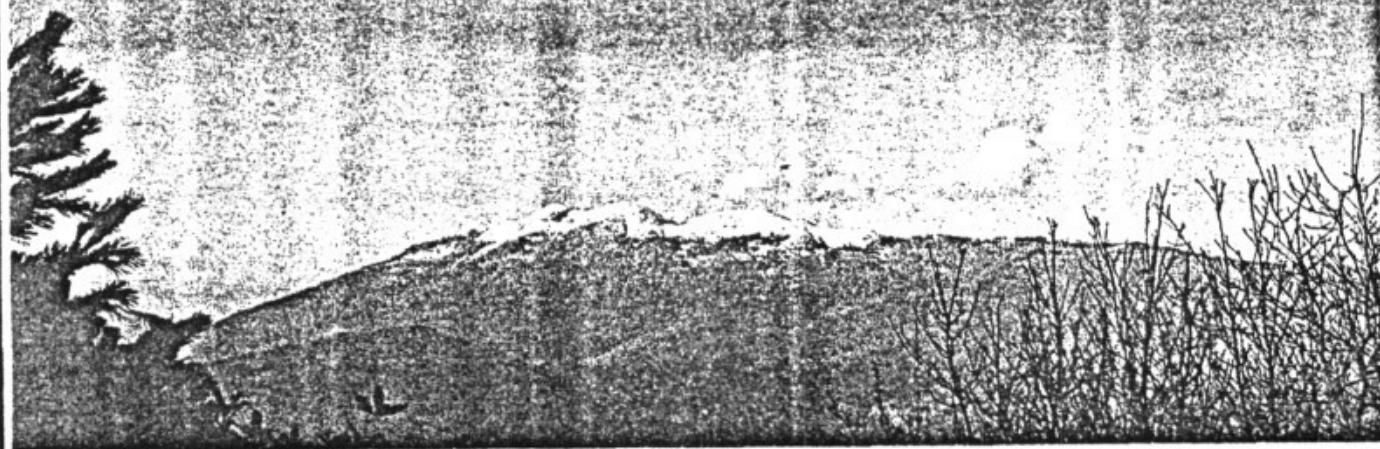
Pràcticament no tenen enemics naturals (l'home mai ha
tingut costum de menjar- ne massa) trets dels falcons marins a les zones
costeres. Els insecticides no les van bé.

A certes parts del món (a la zona Indo- austral) les fal-
zies construeixen el niu exclusivament de saliva, i llavors aquests nius
són un exquisit menjar. Ja n'hi ha que se'n cuiden per aprofitar- se'n.

Animals emigrants, que arriben amb la primavera i a la tar-
dor se'n tornen als quarters d'hivernada a l'Àfrica. Per seguir adequada-
ment les rutes d'emigració és valen del super- desenvolupat sentit orien-
tatiu que tenen.

Són uns animals (i gual que les orenyelles) que des de
sempre han caigut bé a l'home i així han nascut una sèrie de creences
relacionades amb ells: a) Se creia que sobrevolaven la processó del Cor-
pus. b) Si el vespre de Sant Joan pegam una panxada de falzia crua, ens
donarà vivesa i sort en tots els jocs

ESTRATUS

Núvol baix i força prim, format per capes, sovint esquinçades. Moltes vegades s'observen, el matí, com fines betes de núvols semitransparents i grisos que freguen muntanyes, o fins i tot valls en cas d'inversions tèrmiques.

Els estratus es poden formar també quan plou. La pluja fa pujar la humitat ambiental i provoca la condensació de petits núvols fragmentats. En aquest cas es tractarà de fractostratus de mal temps.

ALÇADA: de 0 a 1.000 metres.

En algun cas excepcional, poden precipitar en forma de pluja petita o plugims, quasi inapreciables.

Quan apareixen en temps de calor, a primeres hores del matí, molt possiblement ja hauran desaparegut entre 2/4 de 10 i les 10, però a mitja tarda podrien formar-se algunes tempestes.

En el cas de fer excursions o, sobretot, muntanyisme, si ens trobem davant nostre amb estratus esquinçats i el sol lluu darrera, la nostra ombra es projectarà sobre els núvols amb dimensions desmesurades.

ESTRATUS

SUGGERIMENTS:

- Intentar determinar l'alçada comparant-la amb les muntanyes d'alçada coneguda.
- Intentar identificar els tipus de núvols; per això, ens caldrà observar-los i veure'n el desenvolupament durant el dia. Amb aquestes dades, intentar fer una predicció del temps que farà i comprovar-la posteriorment. En cada fitxa de núvols hi ha una referència de la relació entre els núvols i la inestabilitat atmosfèrica.
- Cal tenir en compte que els núvols que hi ha normalment són barreges de diversos tipus.

Miquel Gayà " Memòries i històries "

Miquel Gayà i Sitjar, aquest mallorquí que fa bona feina des de fa anys, nascut a Sant Joan de Sineu el 1.917, poeta que és i assagista, que ha sabut posar a les mans del poble la creació literària tan bona de Mª Antònia Salvà, de Llorenç Riber, de Miquel Costa i Llobera, de Joan Alcover, i de tota l'Escola Mallorquina, ens ha donat ara el seu llibre de " Memòries i històries " que ha publicat l'editorial Moll dins de la seva col·lecció " Els treballs i els dies ". Li ha posat pròleg Josep Massot i Muntaner, mallorquí com ell, company de joventut, que en diu que aquestes memòries de Miquel Gayà són una mostra excel·lent de com la majoria dels catòlics mallorquins del temps de la República associaven, com ell mateix confessa, l'Església amb la dreta... I si Miquel Gayà mateix no vacillava a explicar quin era el seu estat d'ànim en començar la guerra civil, favorable del tot al bàndol revoltat, ben aviat s'aniria adonant de les coses que no anaven. I un d'aquests aspectes fou la dura repressió en aquella Mallorca de la llengua i cultura catalanes, que va empènyer Miquel Gayà — i ho explica en termes ben emotius i precisos — a ingressar ben aviat als rengles de la resistència cultural clandestina.

En aquest primer volum de les seves memòries, Miquel Gayà hi evoca amb emoció una infantesa humil i de fora vila, l'adolescència a Lluç, la tragèdia de la guerra civil i els inicis d'aquella resistència cultural. Josep Massot hi fa observar que els capítols d'aquest llibre referents als anys de la guerra civil — en un d'ells hi surt la figura del poeta mossén Pere Ribot, que havia hagut de fugir d'aquí per salvar la pell — són un testimoniatge precís i variat d'una colla de fets dels quals en general tothom parla a l'engrons i sense comprometre's. S'hi viu la manca d'ordres i d'organització, el poc entusiasme de molts suboficials i soldats i el progressiu canvi de la situació des de l'arribada de l'aviació italiana, el desembarcament a Portocristo del capità Bayo, amb la mort de centenars de soldats de l'expedició, mal enterrats que havien d'ésser pel seus companys i la brutalitat d'alguns defensors de l'illa " que es rabejaren en els enemics morts i que afusellaren en vint-i-quatre hores tots els presoners, homes i dones ". Llibre apassionant aquest — té més de tres-centes pàgines —, que és un testimoni fidelíssim d'un temps, d'un país i de la pròpia experiència de l'escriptor que és Miquel Gayà.

Radio telegrafista, feia de soldat al front de Son Servera durant el desembarcament frustrat dels soldats republicans del capità Bayo, els capítols de " La terra del desert ", són la vida mateixa tan terrible d'aquell temps de Mallorca amb repressions sense gens de pietat, com en diu, per una banda i l'altra quan " els legionaris cridaven de sa-

tisfacció i eufòrics, n'hi havia que duien un collar amb orelles passades per un fil, tallades als cadàvers de l'enemic ". Era el temps, en que com ho esmenta, l'atmosfera anticatalanista s'anava congriant a Mallorca.

=====

TV - 3

No ho tenia bo de fer en Cosme Ribes per convèncer amb ses seves intervencions als jurats populars de " Vostè jutja ", que l'havien de jutjar. Era un tema, el de dijous, tal volta, des del punt de vista idíl·lic i bucòlic, massa clar.

Es de ver que el nostre amic Cosme li tocà enjuiciar un fet massa conegut per ell i tots nosaltres. D'altra banda, a ell com a molts de nosaltres li atréu massa el món rural, el que no era gaire favorable a la seva postura d'acusador. Tanmateix la seva intervençió va tenir un caràcter de reflexió sobre la problemàtica del món agrícola a Catalunya i a les Illes.

Perquè no emigren més (o emigraven més) els pagesos a la ciutat, a la costa a les zones industrials ? Fins avui hi ha hagut un procés d'èxode rural (recalcat per En Cosme) de tots els pagesos assalariats (jornalers, porquers, amitgers,..) i han quedat al camp els qui són propietaris de terra (el cas de Sant Joan) Aquesta propietat de la terra genera d'una banda una producció amb espècies i d'altra banda suposa una renda immobiliària que permet en un moment donat obtenir una sèrie d'ingressos mobiliaris.

Així ens adonam que qui treballa la terra — avui en dia i en general — també és propietari d'una renda mobiliària, el que ja garanteix i avala les inversions a realitzar. Actualment, viure de la terra suposa realitzar un excés d'hores de feina, treballar durant el dia i la nit i altres excessos que costen car i que a altres sectors econòmics no es donen.

I els pobles rurals tenen la xarxa d'equipaments i infraestructura que presenta la ciutat ? (recalcarà Cosme). Aquest interrogant — tot i que es pot aplicar actualment a molts de casos — ha servit perquè en l'actualitat siguin més els pobles dotats de biblioteca, unitat sanitària, xarxa de clavegueram, aigua corrent,... en posta de funcionament.

La intervanció den Cosme, més didàctica que competitiva, més realista que fictícia, ens refrescà una mica la problemàtica que ha assolit sempre la foravila d'aquest estat i que la imatge idíl·lica i bucòlica que se ens vol servir no es correspon a la realitat. La seva passada pel programa " Vostè jutja " ha servit també perquè la gent s'adoni de l'existència i de la necessitat d'un canal de televisió en la nostra llengua.

Miquel Company Florit

=====

UN FET DEL TEMPS DE LA GUERRA CIVIL A SANT JOAN.-

(Troç d'una entrevista feta a Bartomeu Horrach Canals, se Santa Maria, Revista Coanegra num- 32 Octubre)

.....

— No vàreu tenir més problemes llavors ?

— Es primer pic que mos amollaren sí. Anàvem a Sant Joan a repartir xifons i això, perquè quan m'amollaren em vaig posar a fer feina. Quan som allà, d'es cap d'haver fet mitja volteta, que despatxàvem a una casa que li deien can Pellasso, s'entreguen dos feixistes, vells, devien tenir cinquanta o seixanta anys: " Au, partiu cap a sa plaça. No despatxeu més, perquè voltros podeu dur armes de foc en lloc de xifons, i repartir armes ". I vaig dir: Armes ?, i que hem de fer armes ? " Mos fan partir cap a sa plaça i hi va haver l'amo de Meià, i surt i diu: A formar !, i de dins un cafè que hi havia surten deu o dotze feixistes i se posen a formar armats. Me diu: " Vos que no sabeu que no podeu circular amb ses idees que teniu, no heu estat es batle de Santa Maria ? " I dic: " Sí, sí senyor ". Idò heu de menester afusellar. I ara vos afusellarem " i se preparen per afusellar-mos. Amb això, una dona que tenia una botiga, que era sa jefa de ses feixistes, s'entrega enmig de sa plaça i diu a l'amo de Meià: " I ara què és això ?, Què feis ? " Diu: " Què feim ? això feim, aquest homo era es batle de Santa Maria i no ha de venir per aquí a deixonar, i ara l'afusellarem " Aquella dona diu: " Ala, ala, arraconau- vos tots. Aquest homo és un bon homo i jo el conec fa molts d'anys ". D'aquesta manera poguerem agafar el cotxe i mos anàrem.

P A S S A T E M P S .-

1	2	3	4	5	6	7	1	8	4	9	7	9
1	5	7	1	10	4	1	10	10	3	11	4	1
21	12	9	1	2	3	4	6	5	9	1	13	6
7	14	15	7	11	5	1	14	1	16	14	11	17
4	11	5	1	10	10	3	11	4	1	18	10	7
11	4	1	12	1	5	4	16	19	7	1	17	7
10	10	4	1	14	1	10	10	3	11	4	1	11
12	17	4	1	12	1	20	14	6	4	11	5	1

A cada número li correspon una lletra. I si completau el quadre podreu llegir una glosa que fa referència a les llunes.

=====

PROBLEMA DE LOGICA .-

Es un problema basat en un fet presuntament real.

Aquest estiu passat, en Janfri, jove estudiant anglès, va passar la temporada vacacional a un poble de Mallorca, amb l'intenció de eprfeccionar els seus coneixements de la llengua i cultures catalanes. Vet aquí que quan li tocà tornar-se'n cap al seu país es trobà que quasi no li quedava cap doblor; i amb la intenció de no molestar a la gent que l'havia acollit a casa seva, ni als seus recents amics, va decidir, amb els quatre " duros " que li quedaven, enviar un telegrama als seus pares perquè li remetessin la " pasta " necessària pel viatge i un poc més.

Com que tenia pocs doblers, va haver de resumir al màxim el telegrama, i el va redactar així:

S E N D (En català " enviar ")
M O R E (" " més ")
M O N E Y (" " doblers ")

Per saber els doblers que necessitava en Janfri només heu de posar el signe de sumar davant M O R E, una retxa horitzontal entre M O R E i M O N E Y com si fos una suma, i substituir les lletres per números, de manera que a cada lletra li correspon un número determinat.

